

**การศึกษาความสามารถในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์มีชีวิตของชุมชนวัดเกตเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม
: กรณีศึกษาเพื่อเพิ่มศักยภาพให้พิพิธภัณฑ์มีชีวิตชุมชนวัดเกต จังหวัดเชียงใหม่
เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม**

The Study of Wat Gate Live Museum Ability Improvement for Being the Cultural Resource:

A Study of Potential Enhancement for Wat Gate Living Museum as a Cultural Learning Source

ปนัดดา โตคำนุช

Panadda Tocomnust

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการศิลปะและวัฒนธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300

Graduate student in Master of Arts (Art and Culture Management) Of Graduate School Faculty, Chiang Mai University,
Chiang Mai, Thailand 50300

E-mail: panadda_noi@hotmail.com

บทคัดย่อ

ในการศึกษาเพื่อเพิ่มศักยภาพให้พิพิธภัณฑ์มีชีวิตชุมชนวัดเกตเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบททางกายภาพ ประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจของชุมชนวัดเกต ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษามรดกทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ตลอดจนศักยภาพและสภาพปัญหาของการเรียนรู้คุณค่าทางวัฒนธรรมของพิพิธภัณฑ์มีชีวิตชุมชนวัดเกต ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อเสนอรูปแบบและวิธีการจัดการเพื่อเพิ่มศักยภาพให้พิพิธภัณฑ์มีชีวิตชุมชนวัดเกตเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยกำหนดเครื่องมือในการวิจัยคือการศึกษาค้นคว้าเอกสาร การสำรวจทรัพยากรทางวัฒนธรรม และการสัมภาษณ์เจ้าของอาคารบ้านเรือนที่ทรงคุณค่า เจ้าของศาสนสถาน ผู้รู้ในชุมชน นักเรียนและอาจารย์โรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม ประชาชนในชุมชนวัดเกต สำนักงานการท่องเที่ยวเทศบาลนครเชียงใหม่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเชียงใหม่ และนักท่องเที่ยว จากผลการศึกษาพบว่า ชุมชนวัดเกตมีศักยภาพที่ส่งเสริมและสนับสนุนการเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม แต่ปัจจุบันชุมชนวัดเกตกำลังเผชิญกับปัญหาการเรียนรู้คุณค่าทางวัฒนธรรม ดังนั้น สื่อการเรียนรู้จึงเป็นรูปแบบ การจัดการที่จะเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้คุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกตได้เป็นอย่างดี อีกทั้งมีค่าใช้จ่ายไม่สูงและเข้าถึงกลุ่มคนทุกเพศทุกวัย เพราะความรู้ในชุมชนส่วนใหญ่เป็นความรู้จากตัวบุคคลที่ถ่ายทอดเรื่องราวผ่านความทรงจำ จึงทำให้ข้อมูลสูญหายไปกับกาลเวลาและความทรงจำตามอายุที่มากขึ้นของผู้ถ่ายทอด ดังนั้นจึงต้องมีการรวบรวมความรู้เหล่านี้ เพื่อเป็นคลังความรู้ของชุมชน และเผยแพร่ให้กับคนทั้งใน – นอกชุมชนที่เข้ามาศึกษา

เรียนรู้ ในพิพิธภัณฑ์มีชีวิตชุมชนวัดเกต อันเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดการสร้างมูลค่าและคุณค่าในชุมชน วัดเกต

คำสำคัญ: พิพิธภัณฑ์มีชีวิตชุมชนวัดเกต พิพิธภัณฑ์มีชีวิต แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม ชุมชนวัดเกต ศักยภาพ

Abstract

This research studied the increase of potentialities of Wat Gate Living Museum as a cultural learning resource. The objectives of this study were to study the physical context, history, society, culture, and economic's of Wat Gate community, to study cultural heritage, life living, potentialities, and problems of learning cultural values of the Living Museum in Wat Gate community, Tumbol Wat Gate, Muang, Chiang Mai Province, and to propose a good model and management to increase potentialities of Wat Gate living museum as a cultural learning resource. The research instruments were documentary studying, cultural resources surveying, and people interviewing-landlords, abbots, community experts, Wat Gategaram School students and teachers, Wat Gate local people, staff of the Office of Tourism Supporting of Chiang Mai Municipality, staff of Chiang Mai Tourism Authority, and tourists. The findings indicated that Wat Gate community has potentialities to enhance and support itself as a cultural learning resource. However, Wat Gate community, nowadays, faced problems concerning cultural value learning. Learning material, therefore, became one of the managements to increase value learning potentialities. This was a reasonable cost and it could reach people of all ages. The knowledge from the community was transferred from generations to generations which caused lost of information. To gain the information as community knowledge treasury and transfer to both local people and other people became one of cultural tourism which could affect and increase costs and values in Wat Gate community.

Keywords: *Wat Gate living museum, living museum, cultural learning resource, Wat Gate community, and potentialities*

1.บทนำ

จังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางความเจริญในภาคเหนือของประเทศไทย ที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน มีเอกลักษณ์ทางภาษา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี โบราณสถานและวัดที่ทรงคุณค่าอย่างมากมาย อันแสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองมาแต่โบราณ ปัจจุบันเชียงใหม่มีอายุกว่า 718 ปี (พ.ศ.1839 – 2557) บรรพชนได้สร้างสรรค์งานศิลปกรรม โดยเฉพาะอย่าง

ย้งงานที่อุทิศให้กับพระพุทธศาสนา ทำให้เชียงใหม่อยู่ในฐานะเมืองแห่งมรดกทางศิลปะและวัฒนธรรม เป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ ถือว่าเชียงใหม่เป็นเมืองในฐานะตัวแทนที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมของล้านนา (สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537: 1 – 3) จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525 – 2529) กำหนดให้จังหวัด

เชียงใหม่เป็นเมืองหลักของภาคเหนือ ทำให้เกิดการลงทุนจากภาครัฐและเอกชนอย่างมากมาย โดยเฉพาะธุรกิจท่องเที่ยวเป็นธุรกิจสำคัญที่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนอย่างแพร่หลาย ส่งผลให้เชียงใหม่เติบโตอย่างรวดเร็ว ซึ่งการเติบโตของเชียงใหม่ที่ผ่านมาเป็นไปอย่างไม่มีแบบแผนและขาดการควบคุม ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้ได้นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน อาทิ ปัญหาการสิ่งปลูกสร้าง ไม่กลมกลืนกับสถาปัตยกรรมเดิมที่ทรงคุณค่า ปัญหาทางสังคม ปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัญหานี้ได้เกิดขึ้นกับเมืองต่าง ๆ ทั่วโลก โดยไม่มีข้อยกเว้นว่าจะเป็นเมืองเก่าหรือเมืองใหม่ ดังนั้น ก่อนที่มรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมที่สำคัญเหล่านี้จะสูญสลายไปกับการพัฒนา จึงควรมีการการอนุรักษ์ให้คนรุ่นหลัง โดยเฉพาะเยาวชนได้เรียนรู้ถึงประวัติความเป็นมาของตนเอง เข้าใจและตระหนักเห็นคุณค่าของรากเหง้าจากบรรพบุรุษของตน ภาคภูมิใจในสิ่งที่บรรพชนที่ได้สร้างสรรค์จนกลายมาเป็นทุนทางสังคม เพื่อการท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ และเกิดการสืบทอดจากรุ่นต่อรุ่นอย่างไม่ขาดตอน ซึ่งเครื่องมือหนึ่งที่จะทำให้เกิดการรักษาเมืองเก่าที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม ศิลปวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และวิถีชีวิตชุมชน ควบคู่ไปกับการพัฒนาเมือง คือการเป็นพิพิธภัณฑ์มีชีวิต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวเข้าชมและเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรม และประวัติศาสตร์หรือความทรงจำร่วมของชุมชน ผ่านการบอกเล่าเรื่องราวของชุมชนจากฐานผู้รู้ ปัจจุบันพิพิธภัณฑ์มีชีวิตเป็นรูปแบบหนึ่งของพิพิธภัณฑ์ที่กำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ยิ่ง วัตถุประสงค์เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวเข้าชมและเรียนรู้ผ่านสิ่งที่มองเห็น ได้เห็นวิถีชีวิต เครื่องใช้ของผู้คนในชีวิตจริง โดยพิพิธภัณฑ์มีชีวิตจะเป็น

กระบวนการรักษาเมืองเก่าที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน ซึ่งซ่อนคุณค่าในสถาปัตยกรรม วัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และวิถีชีวิตของคนในชุมชน

ชุมชนวัดเกต เป็นชุมชนหนึ่งที่ได้รับการกล่าวขานเป็นอย่างมากเกี่ยวกับการพยายามรักษามรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นของคนที่มีต่อเนื่องมาอย่างยาวนานนับร้อยปี และชุมชนวัดเกตก็เป็นเช่นชุมชนอื่น ๆ ในประเทศที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนาที่มิใช่นโยบายมองแต่ภาพใหญ่ของเมือง ซึ่งดวงจันทร์ อาภาวัชรุตม์ เจริญเมือง (2549 : 26 – 27) กล่าวว่า การพัฒนาเมืองเชียงใหม่ที่ผ่านมา มักมีนโยบายที่มองแต่ภาพใหญ่ของเมือง เพื่อให้เกิดการขายตัวต่อระบบเศรษฐกิจในภาพรวม จึงได้ละเลยประเด็นคุณภาพชีวิตที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน ซึ่งเป็นเจ้าของเมืองมาแต่ดั้งเดิม จึงทำให้การพัฒนาที่เกิดขึ้นในเมืองเชียงใหม่ พัฒนาโดยไม่เห็นมิติและรายละเอียดต่าง ๆ ของย่านเก่าแก่ทั้งหลายที่มีอยู่ทั่วเมือง จึงทำให้ย่านต่าง ๆ ไม่ได้รับผลพวงของการพัฒนาเมืองในภาพรวม แต่การพัฒนา กลับส่งผลให้ย่านต่าง ๆ ของเมืองกลับต้องเป็นผู้แบกรับภาระของสิ่งที่มาจากการพัฒนาเมือง โดยความเปลี่ยนแปลงของเมืองจะเกิดขึ้นในย่านเศรษฐกิจเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากมีการทำลายอาคารเก่าในพื้นที่ เพื่อสร้างอาคารใหม่เพื่อรองรับกิจกรรมใหม่ ๆ ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ทำให้ประชาชนเจ้าของพื้นที่เดิมต้องอพยพออกไปจากพื้นที่ ความสัมพันธ์และความเป็นชุมชนดั้งเดิมที่เคยมีอยู่สูญหายไป การทำลายอาคารแบบดั้งเดิมของย่านต่าง ๆ ทำให้บรรยากาศของความเป็นเมืองเก่าของเชียงใหม่สูญหายไปเช่นเดียวกัน

ณ วันนี้ ชุมชนวัดเกตเป็นที่รู้จักในฐานะที่เป็นพิพิธภัณฑ์มีชีวิตในย่านเมืองเก่าทางฝั่งตะวันออกแม่น้ำปิง ของจังหวัดเชียงใหม่ที่มีวิถีชีวิตเป็นธรรมชาติตามบริบทของชุมชนบอกเล่าประวัติความเป็นมาของ

ชุมชนผ่านวิถีชุมชนที่มีการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของคนหลายเชื้อชาติ ศาสนาและภาษาที่อยู่ร่วมกันกว่า 150 ปี จนหลอมรวมเป็นชาวบ้านย่านวัดเกตที่มีวิถีชีวิตแบบคนเมืองท่ามกลางบรรยากาศความงดงามของสถาปัตยกรรมอันทรงคุณค่าแห่งเดียวของเชียงใหม่ จะเห็นได้ว่าโอกาสและความได้เปรียบในเชิงพื้นที่ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่คงกลิ่นอายความเป็นเมืองเก่า จึงทำให้ชุมชนวัดเกตมีศักยภาพในการเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมของเมืองเชียงใหม่ แต่การดำเนินงานของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในปัจจุบันยังไม่สามารถดำเนินการให้เห็นความสำเร็จออกมาเป็นรูปธรรมได้อย่างแพร่หลาย ประกอบกับขาดการให้ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรวัฒนธรรมที่ชุมชนมีอยู่ จึงไม่สามารถทำให้พิพิธภัณฑ์มีชีวิตชุมชนวัดเกตเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมดังศักยภาพที่ชุมชนมีอยู่ และเพื่อให้เกิดการจัดการที่นำไปสู่การเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในบรรยากาศของการเรียนรู้ท่ามกลางพื้นที่จริง

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบททางกายภาพ ประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจของชุมชนวัดเกต ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษามรดกทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ตลอดจนศักยภาพและสภาพปัญหาของการเรียนรู้คุณค่าทางวัฒนธรรมของพิพิธภัณฑ์มีชีวิตชุมชนวัดเกต ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อเสนอรูปแบบและวิธีการจัดการเพื่อเพิ่มศักยภาพให้พิพิธภัณฑ์มีชีวิตชุมชนวัดเกตเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1. ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยเจ้าของอาคารบ้านเรือนที่ทรงคุณค่า เจ้าของศาสนสถาน ผู้รู้ในชุมชน อาจารย์และนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม ประชาชนในชุมชนวัดเกต สำนักงานการท่องเที่ยวเทศบาลนครเชียงใหม่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานเชียงใหม่ และนักท่องเที่ยว

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

3.1.2.1 เจ้าของอาคารบ้านเรือน ที่ทรงคุณค่าเจ้าของศาสนสถาน และผู้รู้ในชุมชน

3.1.2.2 นักเรียนและอาจารย์โรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม ประชาชนในชุมชนวัดเกต สำนักงาน การท่องเที่ยวเทศบาลนครเชียงใหม่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานเชียงใหม่ และนักท่องเที่ยว

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1. แบบสำรวจ ซึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของทรัพยากรทางวัฒนธรรมในชุมชนวัดเกต จากเจ้าของอาคารบ้านเรือนที่ทรงคุณค่า และเจ้าของศาสนสถาน

3.2.2 แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง เพื่อเก็บข้อมูลจากเจ้าของอาคารบ้านเรือนที่ทรงคุณค่า เจ้าของศาสนสถาน ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้รู้ในชุมชนด้วยการสัมภาษณ์เกี่ยวกับบริบททางกายภาพ ประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ

3.2.3 แบบสัมภาษณ์ เพื่อเก็บข้อมูลจากชาวบ้านในชุมชนวัดเกตและนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับความสำคัญของสถานที่และอัตลักษณ์ของชุมชนวัดเกต

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 การเก็บข้อมูลภาคเอกสาร เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ และของชุมชนวัดเกต ตลอดจนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3.3.2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อสำรวจทรัพยากรทางวัฒนธรรมในชุมชนวัดเกต ตลอดจนบริบททางประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ ความสำคัญและอัตลักษณ์ของชุมชนวัดเกต ศักยภาพและสภาพปัญหาของการเรียนรู้คุณค่าทางวัฒนธรรม รวมถึงความต้องการและวิธีการจัดการเพื่อให้พิพิธภัณฑ์มีชีวิตชุมชนวัดเกตเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาความ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจากเอกสารและการเก็บข้อมูลภาคสนามเกี่ยวกับบริบททางประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ ความสำคัญและอัตลักษณ์ของชุมชนวัดเกต ศักยภาพและสภาพปัญหาของการเรียนรู้คุณค่าทางวัฒนธรรม รวมถึงความต้องการและวิธีการจัดการเพื่อให้พิพิธภัณฑ์มีชีวิตชุมชนวัดเกตเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม โดยนำผลที่ได้มาเสนอเป็นรูปแบบและวิธีการจัดการเพื่อเพิ่มศักยภาพให้พิพิธภัณฑ์มีชีวิตชุมชนวัดเกตเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมของเมืองเชียงใหม่

4. ผลการวิจัย

4.1 บริบททางกายภาพ ประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกต ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ชุมชนวัดเกตเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตย่านเมืองเก่าของเมืองเชียงใหม่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำปิงที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่า 150 ปี ในอดีตพื้นที่นี้ถือเป็นย่านเศรษฐกิจที่สำคัญของเมืองเชียงใหม่ ในช่วงปลายรัชกาลที่ 3 – ต้นรัชกาลที่ 4 เป็นต้น ด้วยการค้าขายทางเรือระหว่างเชียงใหม่และกรุงเทพฯ ขยายตัวและเจริญมากขึ้น ทำให้มีเรือล่องขึ้นลงกรุงเทพฯ –

เชียงใหม่อย่างไม่ขาดสาย ทั้งนี้ด้วยแม่น้ำปิงเป็นแม่น้ำสายหลักในการขนส่งสินค้าและล่องซุง ทำให้ทำน้ำวัดเกตกลายเป็นท่าเทียบเรือของเรือสินค้าจากที่ต่าง ๆ และส่งผลให้ย่านวัดเกตกลายเป็นแหล่งพักพิงของพ่อค้าหลากหลายเชื้อชาติและศาสนา และเมื่อการคมนาคมทั้งทางบกและทางอากาศได้เข้ามามีบทบาทในการขนส่ง นับจากปี พ.ศ. 2464 เป็นต้นมา จึงทำให้การค้าขายทางเรือและการขนส่งทางน้ำถูกลดบทบาทและไม่ได้ได้รับความนิยมเช่นในอดีตจากเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ได้นำมาซึ่งความขบเซาทางเศรษฐกิจในชุมชนวัดเกตส่งผลให้เปลี่ยนบทบาทจากศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่สำคัญมาเป็นย่านที่พักอาศัยและที่เก็บสินค้า ถือเป็นเส้นสุดยุคทองของย่านวัดเกต

แม้บทบาทของชุมชนวัดเกตจะเปลี่ยนไปแต่ร่องรอยความเจริญที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และสถาปัตยกรรมทั้งที่เป็นศาสนสถาน อาคารบ้านเรือนที่มีคุณค่าและความสวยงามที่มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่หลากหลายและผสมผสานกันเช่น จีน-ล้านนา โคโลเนียล-ล้านนา ล้านนา-ตะวันตก ยังคงหลงเหลือให้เห็นตลอดสองฟากถนนเจริญราษฎร์ โดยอาคารบางหลังยังคงใช้เป็นที่พักอาศัย บางหลังได้ปรับเปลี่ยนประโยชน์การใช้งานเป็นสถานประกอบการทั้งร้านค้า ร้านอาหาร สปา ฯลฯ นอกจากอาคารบ้านเรือนที่ทรงคุณค่าแล้ว ชุมชนวัดเกตยังมีสภาพสังคมและวัฒนธรรมของย่านวัดเกตยังมีลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นคือ

(1) การเป็นสังคมที่สมาชิกของสังคมหลายชาติพันธุ์หลายศาสนา ที่อพยพมาตั้งถิ่นฐาน ในพื้นที่เดียวกันและผสมผสานแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม โดยที่ผู้คนแต่ละกลุ่มยังคงรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ ความเชื่อศรัทธาของตนเอง จนมีคำกล่าวว่า ถนนเจริญราษฎร์เป็นถนนสายศักดิ์สิทธิ์ เพราะเป็นที่เป็นที่ตั้งของศาสนสถานถึง 4

ศาสนา คือ ศาสนาพุทธ ศาสนาซิกข์ ศาสนาอิสลาม และศาสนาคริสต์

(2) เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมของบรรพบุรุษให้คงสภาพที่สวยงามและประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน จึงทำให้ย่านวัดเกตได้รับรางวัล “อนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมดีเด่น ประเภทชุมชนพื้นถิ่น ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๔๘”

(3) มีพิพิธภัณฑ์วัดเกตการามเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตคนล้านนาในอดีต ความเป็นมาของชุมชนวัดเกต และเรื่องราวต่าง ๆ ในชุมชนวัดเกต รวมทั้งเครื่องมือต่าง ๆ ที่เคยใช้ในชีวิตประจำวัน

2. มรดกทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ตลอดจนศักยภาพและสภาพปัญหาของการเรียนรู้คุณค่าทางวัฒนธรรมของพิพิธภัณฑ์มีชีวิตชุมชนวัดเกต ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ชุมชนวัดเกตจะเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในฐานะพิพิธภัณฑ์มีชีวิตในย่านเมืองเก่าริมฝั่งตะวันออกแม่น้ำปิงของจังหวัดเชียงใหม่ที่มีวิถีชีวิตเป็นธรรมชาติตามบริบทของชุมชนบอกเล่าประวัติความเป็นมาของชุมชนผ่านวิถีชุมชนที่มีการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของคนหลายเชื้อชาติ ศาสนาและภาษา ที่อยู่ร่วมกันกว่า 150 ปี จนหลอมรวมเป็นชาวบ้านชุมชนวัดเกตที่มีวิถีชีวิตแบบคนเมืองท่ามกลางบรรยากาศความงดงามของสถาปัตยกรรมอันทรงคุณค่าแห่งเดียวของเชียงใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกณิกนันต์ วิมาลา เกี่ยวกับพัฒนาการพื้นที่ใช้สอยเรือนล้านนาค่ายานวัดเกต จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์และศาสนา ทำให้ย่านวัดเกตมีศิลปะทางงานสถาปัตยกรรมหลายรูปแบบที่ได้ผสมกลมกลืนกับศิลปวัฒนธรรมล้านนาเช่น อาคารไม้สร้างแบบบ้านยุคโคโลเนียล ในช่วงการเข้ามาทำไม้ของอังกฤษและการเผยแพร่ศาสนาของมิชชันนารีชาวอเมริกัน อิทธิพลของอาคารรูปแบบจีนซึ่งชาวจีนได้นำเทคนิคการ

ก่อสร้างอาคารด้วยไม้และก่ออิฐฉาบปูน ตลอดจนลวดลายปูนปั้น ลายประดับต่าง ๆ มาใช้ในการก่อสร้างและถ่ายทอดเทคนิคดังกล่าวให้แก่ช่างท้องถิ่น (คนเมือง) และจากการสัมภาษณ์พบว่า อัตลักษณ์ของชุมชนวัดเกตคือ อาคารที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมที่หลากหลาย คิดเป็นร้อยละ 26.18 รองลงมาคือ ชุมชนที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 25.35 วัดเกตการาม คิดเป็นร้อยละ 25.07 และสถานที่ตั้งของ 4 ศาสนา คิดเป็นร้อยละ 23.40 ตามลำดับ ทั้งนี้ พิพิธภัณฑ์มีชีวิตชุมชนวัดเกต เป็นการจัดแสดงที่โดยธรรมชาติของพื้นที่ที่ยังมีกลิ่นอายของอดีต ไม่ได้เกิดขึ้นจากการจำลองเช่นพิพิธภัณฑ์มีชีวิตอื่น ๆ แต่เป็นการจัดแสดงภายในพื้นที่ที่เกิดขึ้นจริงของประวัติศาสตร์ ที่เป็นย่านเศรษฐกิจสำคัญของเมืองเชียงใหม่ในอดีตที่ยังคงหลงเหลือสถาปัตยกรรมอันทรงคุณค่าที่เห็นได้จากอาคารบ้านเรือนและศาสนสถานหลายแห่ง จากการศึกษาพบว่า มีกว่า 21 แห่งที่แสดงให้เห็นถึงความผสมผสานกลมกลืนทางชาติพันธุ์เช่น อาคารในยุคโคโลเนียล ซึ่งได้อิทธิพลจากสถาปัตยกรรมตะวันตก อาคารรูปแบบจีนที่แสดงให้เห็นถึงสถาปัตยกรรมเรือนล้านนาค่ายานวัดเกต และในชุมชนวัดเกตอาคารส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นอาคารล้านนาค่ายานแบบจีน ตลอดจนศิลปะปูนปั้น และการผสมผสานระหว่างตะวันตกและล้านนา, จีนและล้านนา ที่แสดงถึงความหลากหลายทางกลุ่มชาติพันธุ์ผ่านสถาปัตยกรรมก่อสร้าง

ทั้งนี้ พบว่าชุมชนวัดเกตมีศักยภาพหลายด้านที่ส่งเสริม สนับสนุนการเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมดังต่อไปนี้

(1) ศักยภาพของทรัพยากรทางวัฒนธรรม ประเภทศิลปะสถาปัตยกรรม มีความสมบูรณ์ มีคุณค่าและที่น่าสนใจในตัวทรัพยากร ซึ่งสอดคล้องกับการสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่ว่าเมื่อกล่าวถึงชุมชนวัดเกต

ทุกคนจะนึกถึงศิลปะสถาปัตยกรรมและอาคารบ้านเรือนที่ทรงคุณค่าที่หลากหลายตามกลุ่มชาติพันธุ์และมีพิพิธภัณฑ์วัดเกตการาม ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิต ความเป็นมาของชุมชน ตลอดจนเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองในอดีตของชุมชนวัดเกต นอกจากนี้ชุมชนวัดเกตยังเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมของบรรพบุรุษให้คงสภาพที่สวยงามและใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ดังจะเห็นได้จากรางวัล “อนุรักษ์ศิลปะสถาปัตยกรรมดีเด่น ประเภทชุมชนพื้นถิ่น ประจำปีพุทธศักราช 2548”

(2) ศักยภาพของประชาชนในพื้นที่พบว่า คนในชุมชนย่านวัดเกตมีความสนใจและยินดีเป็นส่วนหนึ่งในการถ่ายทอดประวัติศาสตร์ของชุมชน และทรัพยากรทางวัฒนธรรมในชุมชน เพื่อให้ความรู้ดังกล่าวไม่เลือนหายไปจากชุมชน ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ เห็นคุณค่าของทรัพยากรทางวัฒนธรรมในชุมชน อันนำไปสู่ความภาคภูมิใจในชุมชนและเกิดการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น

(3) ศักยภาพของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ เชียงใหม่ และเทศบาลนครเชียงใหม่ พร้อมจะเข้ามาสนับสนุน ส่งเสริมให้ชุมชนวัดเกตเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมตามพันธกิจของหน่วยงาน แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับความต้องการของชุมชนเอง โดย นายวิสูตร บัวชุม ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ เชียงใหม่ กล่าวว่า “ทุกคนต้องช่วยกันมากกว่านี้ เริ่มจากชุมชนต้องกำหนดความชัดเจนของพื้นที่ว่า จะไปในทิศทางใด อยากให้คนนอกพื้นที่เข้าไปช่วยอย่างไร ”

แม้ชุมชนวัดเกตจะมีศักยภาพที่ส่งเสริมสนับสนุนในการเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม แต่ปัจจุบันชุมชนวัดเกตกำลังประสบปัญหาการเรียนรู้อาคารทรัพยากรทางวัฒนธรรมในชุมชน เนื่องจาก

เยาวชนไม่มีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนหรือครอบครัวไม่ได้มีการถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชุมชนหรือครอบครัวให้กับคนในครอบครัวหรือบุคคลที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานหรือทำธุรกิจในชุมชนวัดเกตได้รับรู้ จึงทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและความรู้ส่วนใหญ่ของชุมชนวัดเกตเป็นความรู้แฝงในตัวบุคคล ที่จะสูญหายไปกับกาลเวลาและอายุของผู้ถ่ายทอด ประกอบกับชุมชนวัดเกตมีสื่อการเรียนรู้ที่จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนน้อยมาก

3. การจัดการเพื่อเพิ่มศักยภาพให้พิพิธภัณฑ์มีชีวิตชุมชนวัดเกตเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม

จากการเก็บข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการและวิธีการจัดการเพื่อให้ชุมชนวัดเกตเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาประกอบแนวคตินโยบาย เพื่อเสนอรูปแบบวิธีการเพิ่มศักยภาพให้พิพิธภัณฑ์มีชีวิตชุมชนวัดเกตเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม พบว่า สื่อการเรียนรู้จะเป็นรูปแบบการจัดการที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้คุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกตได้เป็นอย่างดี จึงได้มีสร้างสื่อการเรียนรู้ที่สามารถช่วยให้คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้มากขึ้น สะดวกขึ้น เพราะสื่อจะเข้าถึงกลุ่มคนทุกเพศ ทุกวัยได้ง่าย และมีค่าใช้จ่ายไม่สูง โดยจะบอกเล่าเรื่องราวสังเขปของประวัติชุมชนและมรดกทางสถาปัตยกรรมภายในชุมชน ซึ่งประกอบด้วย

1. สื่อทางกายภาพ ได้แก่ เอกสารเผยแพร่ความรู้ ตลอดจนแผนที่ทรัพยากรทางวัฒนธรรม : พิพิธภัณฑ์มีชีวิตชุมชนวัดเกต เพื่อรองรับการใช้งานของบุคคลทั่วไป

4.2 สื่อดิจิทัล (Digital Media) ได้แก่ เว็บไซต์ และแอปพลิเคชัน เพื่อรองรับการใช้งานของผู้คนที่ใช้คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน และแท็บเล็ต

ซึ่งสื่อเหล่านี้สามารถนำไปใช้งานในฐานะเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ในสถานที่จริง ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ช่วยให้สามารถเรียนรู้ประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมของชุมชนวัดเกต ได้อย่างมีสะดวก โดยมีแผนที่ทรัพยากรทางวัฒนธรรมชุมชนวัดเกตจะแสดงตำแหน่งของอาคารทั้งศาสนสถานและบ้านพักอาศัย โดยระบุเส้นทางการเรียนรู้ภายในชุมชนวัดเกต และสามารถอ่านข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ ซึ่งสื่อนี้จะมีความโดดเด่นในเรื่องของเนื้อหาที่มุ่งไปที่ประวัติศาสตร์ของชุมชน ซึ่งจะแตกต่างจากสื่อการท่องเที่ยวทั่วไปที่ให้ความสำคัญกับการเข้าถึงการติดต่อแหล่งท่องเที่ยว ที่พัก เป็นหลัก และนอกจากการใช้สื่อเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในพื้นที่แล้ว และควรมีการจัดทำศูนย์แนะนำข้อมูลในพื้นที่ขึ้นต้นและสื่อประชาสัมพันธ์ ซึ่งสิ่งนี้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานในพื้นที่ประกอบด้วย สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ และสำนักงานการท่องเที่ยวเทศบาลนครเชียงใหม่

5. การอภิปรายผล

การใช้สื่อการเรียนรู้จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการรับรู้และเรียนรู้คุณค่าทางวัฒนธรรมในชุมชนวัดเกต ประกอบกับสื่อเป็นเครื่องมือที่เข้าถึงได้ง่ายและประหยัด และเพื่อให้ครอบคลุมทุกกลุ่มคนทุกเพศ ทุกวัย จึงได้ออกแบบสื่อที่หลากหลาย อาทิ เอกสารเผยแพร่ความรู้ “พิพิธภัณฑ์มีชีวิตชุมชนวัดเกต” เพื่อรองรับบุคคลทั่วไป และสื่อดิจิทัลในส่วนของเว็บไซต์และแอปพลิเคชัน เพื่อรองรับกลุ่มคนที่ใช้คอมพิวเตอร์และสมาร์ทโฟน ซึ่งสื่อที่นำเสนอนี้จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านหนังสือและเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยใช้วิธีการจัดการความรู้ด้วยการดึงข้อมูล

จากเอกสารและตัวบุคคล พบว่าความรู้ในชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นความรู้แฝงในตัวบุคคล ดังนั้นจึงต้องมีการแสวงหาและรวบรวม พร้อมนำมาเผยแพร่ ก่อนที่ความรู้ของชุมชนจะสูญสลายหายไปกับเวลาและตายไปพร้อมตัวบุคคล ประกอบกับการเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางวัฒนธรรม ประเภทศิลปสถาปัตยกรรมที่ต้องใช้งบประมาณในการดูแลรักษาเป็นจำนวนที่สูง และบางครั้งสูงมากพอกับการสร้างขึ้นมาใหม่ ทำให้เป็นภาระของผู้ดูแลหรือทายาท ดังนั้น การจัดทำสื่อ จึงเป็นการจัดการเพื่อการเพิ่มศักยภาพให้พิพิธภัณฑ์มีชีวิตชุมชนวัดเกตเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม และการรักษาไว้ซึ่งประวัติศาสตร์ของชุมชน เพื่อส่งต่อให้เยาวชนคนรุ่นหลังได้สัมผัสและเรียนรู้ความยิ่งใหญ่ของบรรพชนผ่านประสบการณ์จริง ด้วยการบอกเล่า “พิพิธภัณฑ์มีชีวิตชุมชนวัดเกต” นำเสนอประวัติความเป็นมาของชุมชนวัดเกตและอาคารสถานที่ทั้งสถานที่สำคัญทางศาสนาและอาคารที่พักอาศัยในชุมชนวัดเกต โดยสังเขป เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน สำหรับการเยี่ยมชมชุมชนวัดเกต ด้วยการใช้ข้อมูลจากสื่อทางวัฒนธรรมในรูปแบบของเวปไซต์ มาแนะนำผ่านระบบจอสัมผัส โดยตั้งไว้ ณ จุดเริ่มต้นของพิพิธภัณฑ์มีชีวิตชุมชน วัดเกต (เชิงสะพานนวรัฐ) และจัดกิจกรรมเดินเที่ยวย่านเก่าเล่าเรื่องชุมชนวัดเกต ด้วยการใช้ Tablet Guide เป็นเครื่องมือในการเที่ยวชมชุมชนวัดเกต ซึ่งจะมีข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้งโบราณสถาน อาคารบ้านเรือนที่ทรงคุณค่าทางสถาปัตยกรรมที่เป็นศาสนสถาน ที่อยู่อาศัย และสถานประกอบการ พร้อมข้อมูลโดยสังเขป ซึ่งการท่องเที่ยวในชุมชนวัดเกตมีทั้งการเดินแ่ว (เที่ยว) และล่องเรือ โดยทั้งสองวิธีจะให้ความรู้สึกที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับความชื่นชอบของแต่ละท่าน รวมถึงการดำเนินกิจกรรมยุวมัคคุเทศก์ โดยเริ่มจากนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม ได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ของชุมชน ผ่านสื่อทางวัฒนธรรมที่ได้

จัดทำขึ้นคือ เอกสารแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์มีชีวิตชุมชนวัดเกต และให้นักเรียนได้มีประสบการณ์จริงด้วยการศึกษาภาคสนาม เพื่อให้ นักเรียนได้มีความรู้เกี่ยวกับชุมชน ภาควิชาใจในมรดกทางวัฒนธรรมที่ บรรพชนได้สร้างสรรค์และรู้สึกถึง ความเป็นเจ้าของชุมชนวัดเกต อันจะนำไปสู่การ อนุรักษ์และเผยแพร่ต่อไป

ทั้งนี้ ชุมชนวัดเกตเป็นพื้นที่ในเขตความ รับผิดชอบของเทศบาลนครเชียงใหม่ ดังนั้นการจัดการ พิพิธภัณฑ์มีชีวิตชุมชนวัดเกต นอกจากคนในชุมชน วัดเกตแล้ว เทศบาลนครเชียงใหม่ควรเข้ามามีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการด้วยการสนับสนุนงบประมาณ ด้วยเป็นสิ่งสำคัญของดำเนินการ เพราะคนในชุมชนมี ข้อมูลที่จะนำเสนอ แต่ยังคงงบประมาณในการจัดทำ วัสดุอุปกรณ์การนำเสนอและเผยแพร่ความรู้ ตลอดจน การดูแล ปรับปรุงอาคารบ้านเรือนที่ทรงคุณค่า ที่นับวันจะเสื่อมโทรมตามกาลเวลา ซึ่งการปรับปรุง ซ่อมแซมให้อยู่สภาพดังเดิม ซึ่งต้องใช้ช่างฝีมือเฉพาะ และงบประมาณในการดูแลมาก

6. บทสรุป

การวิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อเพิ่มศักยภาพให้ พิพิธภัณฑ์มีชีวิตชุมชนวัดเกตเป็นแหล่งเรียนรู้เชิง วัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบททาง ประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของ ชุมชนวัดเกต ตลอดจนศักยภาพและสภาพปัญหา การเรียนรู้คุณค่าทางวัฒนธรรมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ เชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปวิเคราะห์เพื่อ เสนอรูปแบบและวิธีการจัดการเพื่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพการเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์มีชีวิตชุมชนวัด เเกตให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิง คุณภาพ โดยใช้วิธีการศึกษาในรูปแบบสหวิทยาการ และ นำผลเสนอผลการวิจัยในรูปแบบการพรรณนา ซึ่งผล การศึกษาสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ดังนี้

ชุมชนวัดเกตแม้จะถูกเปลี่ยนบทบาทจาก ศูนย์กลางทางเศรษฐกิจมาเป็นย่านที่พักอาศัยและ ที่เก็บ สินค้า แต่ร่องรอยความเจริญรุ่งเรืองที่มีคุณค่าทาง ประวัติศาสตร์ และสถาปัตยกรรม ที่ปรากฏให้เห็นได้ ผ่านศาสนสถาน อาคารบ้านเรือนที่มีศิลปะ สถาปัตยกรรม อันแสดงถึงร่องรอยความเจริญรุ่งเรือง ของชุมชนวัดเกตเมื่อครั้งก่อนการเปลี่ยนแปลงของ ระบบการคมนาคมขนส่ง จึงทำให้ย่านวัดเกตเป็นย่าน ประวัติศาสตร์ที่ยังมีชีวิตบอกเล่าเรื่องราวในอดีต ให้ คนรุ่นหลังได้รับรู้และภาคภูมิใจในชุมชนของตน และ ปัจจุบันการดำรงอยู่ของชุมชนวัดเกตเป็นที่รู้จักอย่าง แพร่หลายในฐานะย่านท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวที่ ชื่นชอบศิลปวัฒนธรรม จึงทำให้ชุมชนวัดเกตเกิดการ ปรับตัวอีกครั้งเพื่อสร้างมูลค่าให้เกิดขึ้นกับชุมชนวัดเกต เพราะคุณค่าของทรัพยากรทางวัฒนธรรม ประเภท ศิลปะสถาปัตยกรรมของชุมชน วัดเกต มีความสมบูรณ์ และความน่าสนใจในตัวเอง จนเป็นอัตลักษณ์ของ ชุมชนวัดเกตที่เป็นที่รับรู้กันอย่างแพร่หลาย ดังจะเห็นได้ จากการสอบถามประชากรกลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ซึ่ง สอดคล้องกับกนิกันต์ วิมาลา (2552) ที่ว่า “คุณค่าที่ยังคง หลงเหลือของมรดกทางวัฒนธรรมในย่านวัดเกตที่เห็น ได้ชัดเจนคือ ศาสนสถานสำคัญต่าง ๆ ที่เป็นศูนย์รวม จิตใจของ คนในชุมชน รูปแบบสถาปัตยกรรมที่ สวยงามและทรงคุณค่า และความหลากหลายทาง วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตและการสืบทอดประเพณีดี งามของคนในชุมชน”

ในส่วน of ศักยภาพและสภาพปัญหาของ การเรียนรู้คุณค่าทางวัฒนธรรมของพิพิธภัณฑ์ มีชีวิตชุมชน

วัดเกต ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าชุมชนวัดเกตมีศักยภาพที่ส่งเสริม สนับสนุน การเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมเช่น ศักยภาพของทรัพยากรทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะทรัพยากรทางวัฒนธรรมประเภทศิลปสถาปัตยกรรม ซึ่งมีความสมบูรณ์และความน่าสนใจในตัวเองและเป็นเอกลักษณ์ของย่านวัดเกต อีกทั้ง ชุมชนมีความเข้มแข็งในการรักษาไว้ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมของบรรพชน ดังจะเห็นได้จากรางวัล “อนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมดีเด่น ประเภทชุมชนพื้นถิ่น ประจำปีพุทธศักราช 2548” นอกจากนี้ยังพบว่าชุมชนวัดเกตกำลังเผชิญกับปัญหาการเรียนรู้คุณค่าทางวัฒนธรรมร่วมกันคือ ไม่มีสื่อการเรียนรู้ที่เพียงพอ โดยคนในชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ประกอบกับความรู้ ส่วนใหญ่ของชุมชนวัดเกตเป็นความรู้แฝง ในตัวบุคคล ที่จะสูญหายไปกับกาลเวลาและอายุของผู้ถ่ายทอด จากสภาพปัญหาดังกล่าวประกอบข้อเสนอแนะของผู้รู้ในชุมชนประชาชนในชุมชน นักท่องเที่ยว และผู้ศึกษาที่เห็นสอดคล้องกันว่า ควรมีการรวบรวมประวัติศาสตร์ของชุมชนตลอดจนประวัติความเป็นมาอาคารอันทรงคุณค่าทั้ง ศาสนสถานและอาคารบ้านเรือน ก่อนที่ประวัติศาสตร์ชุมชนจะสูญหายไปจากความทรงจำ ดังนั้นผู้วิจัย จึงได้เลือกการจัดทำสื่อมาใช้เป็นเครื่องมือในการเพิ่มศักยภาพให้พิพิธภัณฑ์มีชีวิตชุมชนวัดเกตเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม โดยสื่อดังกล่าวประกอบด้วย

1. สื่อทางกายภาพ ได้แก่ เอกสารเผยแพร่ความรู้ตลอดจนแผนที่ทรัพยากรทางวัฒนธรรม: พิพิธภัณฑ์มีชีวิตชุมชนวัดเกตเพื่อรองรับการใช้งานของบุคคลทั่วไป
2. สื่อดิจิทัล (Digital Media) ได้แก่ เว็บไซต์ และแอปพลิเคชัน เพื่อรองรับการใช้งานของผู้คนที่ใช้คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน และแท็บเล็ต

โดยมีขั้นตอนการจัดการเนื้อหา ด้วยการแบ่งหมวดหมู่ของข้อมูลภายในสื่ออย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าใจได้ง่าย ซึ่งที่สำคัญที่สุดคือ “เนื้อหา” ที่จะต้องเสริมการเรียนรู้และรับรู้คุณค่าทางวัฒนธรรม โดยแบ่งออกเป็นข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ ข้อมูลแผนที่ทรัพยากรทางวัฒนธรรม พร้อมนำเสนอข้อมูลทั้งภาพถ่ายและข้อความ และในส่วนของ การออกแบบจะออกแบบที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชนวัดเกตที่เป็นย่านเมืองเก่าท่ามกลางความทันสมัยของเมืองเชียงใหม่

สำหรับข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและดำเนินการเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป ควรเป็นการศึกษาถึงวิธีการส่งเสริมและสนับสนุนการรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมของชุมชนที่นับจะเสื่อมโทรมตามกาลเวลา

7. กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เกิดจากการสนับสนุนเกื้อกูลจากบุคคลหลายท่านที่ให้ความเมตตาและอนุเคราะห์แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี ซึ่งผู้วิจัยขอขอบคุณ ศาสตราจารย์เกียรติคุณสุรพล คำรหัสกุล รองศาสตราจารย์ ดร.วรณัฐ จัก บุษยสุรัตน์ คุณวรวิมล ชัยรัตน์ คุณสมหวัง ฤทธิเดช อาจารย์ยุพิน เข้มมุกด์ และทุกท่านที่ไม่ได้เอ่ยนามในครั้งนี มา ณ โอกาสนี้

8. เอกสารอ้างอิง

กณิกนันต์ วิมาลา. (2552). พัฒนาการพื้นที่ใช้สอย

เรือนร้านค้าย่านวัดเกต จังหวัดเชียงใหม่.

การศึกษาค้นคว้าเชิงอิสระปริญญาศิลป-
ศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปและ
การออกแบบสื่อ บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ดวงจันทร์ อาภาวัชรุตม์ เจริญเมือง (2549). เมือง
เชียงใหม่ยั่งยืน : แนวคิดและประสบการณ์
ของย่านวัดเกต. เชียงใหม่ : หจก. เชียงใหม่
โรงพิมพ์แสงศิลป์.

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท
(2537) มหาวิทยาลัยมหิดล. โครงการจัดทำ
แผนการจัดการและอนุรักษ์สภาพแวดล้อม
เมืองเก่าเชียงใหม่. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยมหิดล